De komponerer kroppe i rum

af Signe Ravn (cand.mag. i teatervidenskab)

Two-women-machine-show har lagt den traditionelle moderne dans bag sig og udvider i deres forestillinger grænserne for, hvad koreografi er.

Der var en nordmand, en svensker og en finne. Så kom Marie-Louise Stentebjerg. I 2002 var danskere en sjældenhed på SEAD, Salzburg Academy of Experimental Dance, da Marie-Louise Stentebjerg, i dag den ene halvdel af koreografduoen two-women-machine-show, blev optaget.

Først et par år senere, da hun var på sit sidste år på uddannelsen, dukkede en landsmand op. Det var Ida-Elisabeth Larsen, der i dag udgør den anden halvdel af maskinkvinderne.

Dengang under uddannelsen sås de aldrig.

– Jeg ville så gerne have snakket med ML, griner Ida-Elisabeth Larsen i dag: – Men Marie var hele tiden på udveksling for at danse, så jeg så hende aldrig før hendes afgangsforestilling.

På den anden side var det heller ikke målet for nogen af dem at søge mod andre danskere. Idéen med at søge til en international skole var jo netop at møde alle andre end dem, der var at finde i den hjemlige andedam.

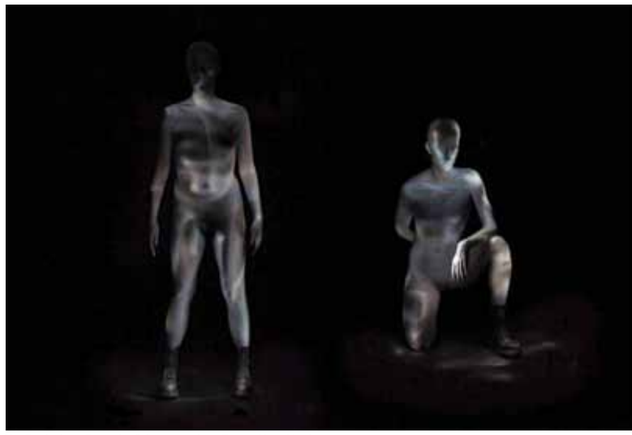

My Body is a Barrel of Gunpowder. Foto: Max Markov

Ind i et inspirerende miljø

– Jeg søgte specifikt til Salzburg, fordi jeg ikke gad være sammen med andre danskere. Jeg havde brugt flere år på at få al den undervisning i Danmark og Sverige, som jeg kunne få. Det var et forsøg på at lande i et miljø, hvor man kunne få nogle andre kompetencer og input, end man ellers kunne få, fortæller Ida-Elisabeth Larsen.

Og dét projekt lykkedes.

Undervisningen var nemlig bygget op, så man havde én lærer i en periode på tre til max. seks uger. Eleverne blev derfor hele tiden eksponeret for nye koreografer og kunstnere, og det eneste klassisk moderne dans, de prøvede på egen krop, var et forløb om Cunningham.

– Det var et konstant møde med ny praksis, nye kunstnere, og de mange informationer gør, at man opbygger et analyseapparat og en omstillingsparathed, forklarer Marie-Louise Stentebjerg. Efter klasserne om formiddagen var de studerende med i forskellige forløb, der i høj grad iværksatte og opfordrede til egen praksis, og de studerende var aldersmæssigt mellem 17 og 32 år – et klart signal om, at det ikke var en almindelig danseuddannelse.

Breakdance og improvisation

Men faktisk var det for både Ida-Elisabeth Larsen og Marie-Louise Stentebjerg en tilfældighed, at de til sidst endte i Salzburg.

Et efterskoleophold blev vendepunktet for Marie-Louise Stentebjerg. Her stiftede hun bekendtskab med dansen.

– Det var et fantastisk udtryksmiddel, fortæller hun og afslører, at næste skridt var et forberedende kursus på Danseværkstedet på Nørrebro. Her snakkede man meget om internationale danseskoler, og da Marie-Louise blev færdig et år, hvor Skolen for Moderne Dans ikke optog elever, søgte hun ud.

Ida-Elisabeth Larsen droppede i sin tid ud af gymnasiet og begyndte til breakdance. Den disposition var hendes forældre ikke begejstrede for, og de fandt frem til et gymnasium med en danselinje i Malmø. Selvom fristen for at komme til optagelsesprøve var overskredet, og Ida-Elisabeth Larsen ikke forstod et ord af den optagelsessamtale, hun undtagelsesvis var blevet indkaldt til – hendes forældre oversatte undervejs – så blev hun optaget. Og fuldstændig fanget af dansemiljøet.

Optrådte i Europa

Hun stod op halv fem om morgenen for at være i Sverige til tiden. Efter endt undervisning tog hun til København, tog to danseklasser, og var så tilbage i Roskilde igen kort før midnat, og undervejs fik hun også lov at træne med Den Kongelige Svenske Ballets elever på en satellitskole i Malmø.

– På det tidspunkt syntes jeg, det var nødvendigt, for jeg blev nødt til at indhente nogle tekniske færdigheder, hvis jeg skulle blive god nok til at blive optaget på en professionel skole efterfølgende. Jeg syntes, jeg havde travlt, indrømmer hun og griner så.

– Da jeg startede i Malmø og skulle have jazzdans, troede jeg, det var en dans, man lavede til klassisk jazz, hvor der sad en og spillede med whiskers. Der var også improvisation på skemaet. Det vidste jeg ikke, hvad var!

Begreberne var til gengæld på plads efter årene på SEAD, og de to koreografer blev ligesom så mange af deres klassekammerater selv skabende performere. Men først optrådte de begge i adskillige lande i Europa og gav liv til egne såvel som andre koreografers visioner.

Og da de to endelig vendte tilbage til Danmark, var vejen ind i det hjemlige dansemiljø ikke uden udfordringer.

Farvel til det traditionelle formsprog

– Det var ikke så åbent et miljø, oplevede jeg. Den måde, man omtaler dans på, er meget anderledes end det, vi kommer fra. Opfattelsen af, hvad dans er, var meget specifik, forklarer Marie-Louise Stentebjerg, der hurtigt fandt ud af, at det traditionelle moderne formsprog ikke længere tiltalte hende.

– Da jeg var færdig med den uddannelse i contemporary dance, havde jeg bare ingen motivation til at skabe noget bevægelsesmateriale bare for bevægelsens skyld. Jeg tænkte over, hvad det i virkeligheden var, der motiverede mig, hvordan jeg kunne italesætte det, og hvilke redskaber jeg skulle bruge for at skabe en dialog med publikum, siger Marie-Louise Stentebjerg, der fandt en åndsfælle i Ida-Elisabeth Larsen, der gjorde sig mange af de samme tanker.

De fandt sammen i kunstnerkollektivet RISK:RECLAIM:ENTERTAIN i 2008 med Marie Topp og Gry Raaby, og i 2012 indledte de så et samarbejde under navnet two-women-machine-show, hvor de to udforsker duoen som præmis. Senest på Københavns Musikteater i januar, hvor de i forestillingen "My Body is a Barrel of Gunpowder" erklærede krig mod sig selv og de klassiske konventioner, som de er bærere af.

Formen udfordrer publikum

Her var bevægelsen i konventionel forstand minimal, kroppene nøgne og sortmalede, og lydsporet var en koreografisk ligeværdig komponent med den fysiske bevægelse.

Two-women-machine-show har fundet sin signatur, og klassiske teatrale virkemidler er ikke nødvendigvis en del af den. Duoen ser konventionerne og de tekniske forventninger til moderne dans som en spændetrøje, de for længst er brudt ud af.

– Det er idéen, der dikterer formen. I en mere konventionel arbejdsudgave har man fastsat formen på forhånd. Vores arbejde kan for eksempel også udtrykkes gennem et auditivt lydspor. Det behøver ikke at være et kropsligt teknisk udtryk, forklarer Marie-Louise Stentebjerg.

– Den konventionelle udgave (af moderne dans; red.) beskæftiger vi os ikke længere med. Vi har det faktisk ret stramt med det. Grunden til, at vi gør en stor indsats for, at termerne kommer i orden, når vi italesætter vores kompetencer, er, at vi ikke vil omtales som dansere, for så føler vi os underlagt nogle traditioner, som vi ikke føler os som en del af, fortsætter Ida-Elisabeth Larsen.

Derfor kalder de slet og ret deres genre for koreografi. Ifølge dem kan koreografi definere mange flere muligheder for bevægelse, der kan være fysisk eller ikke-fysisk.

– Der er mange, der placerer vores arbejde som performancekunst. Men vi kommer fra dans og koreografi, og derfor er det også naturligt at kalde sig performere og koreografer. Den måde, vi konstruerer på, kommer fra den baggrund. Det handler om en anden fysisk tilstedeværelse og en anden bevidsthed om, hvordan kroppen kan fremstå, lyder det fra Marie-Louise Stentebjerg.

Ida-Elisabeth Larsen og Marie-Louise Stentebjerg. Foto: Signe Ravn

Koreografi-begrebet udvides

– Et eller andet sted er jeg ligeglad med, hvad det hedder, men vi vil gerne udvide begrebet for, hvad dans og koreografi er, og derfor insisterer vi på at kalde det koreografi, supplerer Ida-Elisabeth Larsen og fortsætter:

– Koreografi handler også om, hvordan man komponerer et helt rum. For mig handler det også meget om en rytmisk sensitivitet. Det er vigtigt at pointere, at når folk siger, at vores arbejde er tæt på performance, så er det deres projicering af kategorier på vores arbejde. For os er kategorien underordnet, men vi gør brug af koreografiske værktøjer.

– Det er komposition af rummet og handler om bevidstheden omkring rum og bevægelse. Der er en bevægelse mellem elementerne; det koreografiske og det auditive. Og rummet er ikke kun de fire vægge, det er lys, kroppes bevægelse gennem rummet og objekterne, som rummet indeholder. Det er den teatrale arv, uddyber de to.

Opgør med den moderne dans

Arbejdsmetoden er et resultat af, at ingen af dem på nuværende tidspunkt finder faglig tilfredsstillelse i at arbejde med dans som teknik. Det kalder de "en illustration af en idé", der ikke har sit ophav hos dem selv, og dermed bare bliver reproduktion på reproduktion.

Den moderne dans opstod som et opgør med balletten. Det var et oprør mod at påtage sig en andens udtryk, og det opgør føler two-women-machine-show, at de nu er i fuld gang at tage med deres egen skoling.

– Hvis vi ikke forsøger at udfordre dansen, kan vi ikke udvikle os som kunstnere, for os handler det om at udvikle vores eget vokabular. Det er der, vores koreografiske interesse ligger. Vi ser ikke længere de koreografiske egenskaber som noget, der kun kan bruges på en krop. De kan bruges i mange andre kontekster, siger Marie-Louise Stentebjerg.

Scenen begynder at loope

Men eksperimenterende udtryk har ikke altid nemt ved at finde sceneplads. Og her ser two-women-machine-show en politisk udfordring. For sådan som støttesystemet er indrettet nu, oplever de, at Tordenskjolds soldater står nærmest kassen med kronerne.

– Hvis der kun gives til de etablerede kunstnere, så er det dem, der bliver vist, for teatrene har ikke råd til at producere selv. Så begynder hele scenen at loope, og det bliver det samme, vurderer Ida-Elisabeth Larsen.

– Hvis der ikke er andre, så er det jo også svært at få andre input, konstaterer Marie-Louise Stentebjerg og uddyber: – Selvfølgelig skal man satse på, at nogle af de etablerede udvikler sig på længere sigt, men man skal også støtte dem, der kommer til, så der sker noget nyt.

Ida-Elisabeth Larsen nikker:

– Systemet skal varetage, at den diversitet bliver tilgodeset. Systemet, som det er nu, udvander den forskellighed, der er. Vi har et internationalt netværk, der er givet til os (blandt andet via SEAD), som har været gavnligt, da vi har været tvunget til at søge til udlandet for at kunne arbejde og få støtte til vores projekter. Hvad betyder det? Det betyder, man har en generation af skabere, der ikke bliver vist herhjemme.

Men two-women-machine-show oplever, at der er forandring på vej på flere fronter. For eksempel nævner de, at lederen af koreograflinjen på Statens Scenekunstskole sørger for, at der kommer stærke og aktuelle udenlandske undervisere, så der nu er mulighed for at opsøge ekspertise og dannelse i Danmark, og at studiemiljøet i stigende grad åbner op mod både det hjemlige professionelle miljø og det internationale miljø. Samtidig trækker Dansehallerne nu, takket være en udenlandsk leder, også på et internationalt netværk.

– Den koreografiske platform Spot On er fx blevet videreført og videreudviklet. Nu har det fået lidt mere ballast og er blevet et forløb, der kræver lidt mere, siger Marie-Louise Stentebjerg.

– Det er en reel varetagelse af de professionelle kunstnere, der findes i Danmark, tilføjer Ida-Elisabeth Larsen.

Når det kendte ophæves

Men selvom two-women-machine-show konstant arbejder på at finde nye udtryk, der er anderledes end det, man ellers ser, så arbejder de, ligesom alle andre kunstnere, også på at indfange og opleve de øjeblikke, hvor alle elementer spiller sammen, og scene og sal bliver til en enhed.

– Hvis vi bare kan opnå et øjeblik, hvor der sker et skift, og det kendte ophæves. Det er svært at sætte ord på, for det er måske det, scenekunsten kan. Skabe et øjeblik af fælles tilstedeværelse, siger Ida-Elisabeth Larsen og forsøger at forklare, hvordan det øjeblik føles som kunstner.

– Et øjeblik af klarhed. Euforisk. Tyngdeløst. I et sekund bliver jeg overvældet. Der er dét, et rigtig godt stykke kunstnerisk arbejde stiler efter: at alle de ting går op i en højere enhed.

– Hvad kommer der ud i den anden ende? Vi vil udfordre os selv og løbe en risiko for at tage et skridt hen imod noget nyt, slutter Marie-Louise Stentebjerg.

FAKTA:

IDA-ELISABETH LARSEN

Født i 1983. Koreograf, performer og dramaturg. Er uddannet danser fra Salzburg Experimental Academy of Dance - Performance fra 2004-2007. Har siden taget en BA i filosofi og performance design på RUC. Har som danser optrådt i blandt andet London, Prag, København, Odense, Berlin, Salzburg og Zadar i Kroatien.

MARIE-LOUISE STENTEBJERG

Født i 1981. Performer, danser, koreograf og kurator. Er uddannet danser fra Salzburg Experimental Academy of Dance fra 2003-2005. Har siden gennemført den toårige uddannelse "Auteur" på Odsherred Teaterskole fra 2011-2013. Har lavet flere soloværker og har medvirket i en række forestillinger, der har turneret i Østeuropa og Tyskland. Var koreograf på musikvideoen "Red Swan" for The Mob i 2011.

2009. Grundlagde kunstnerkollektivet RISK:RECLAIM:ENTERTAIN sammen med Marie Topp og Gry Raaby.
2012: Fandt sammen under navnet two-women-machine-show, og beskæftiger sig med temaer såsom massefænomener, monokultur, den unisone bevægelse og duoen som præmis. De har blandt andet skabt forestillingerne "Back to Limbo" (Dansehallerne, 2012) og "Mass Hysteria" (Teaterøen og Dansehallerne, 2013).
Har haft residencies hos Arteles, Finland, Laboratoriescenen, Dansehallerne, hos Performing Arts Forum (PAF) i Frankrig og hos Dansarena nord i Norge.
two-women-machine-show skal undervise i komposition og metode på Statens Scenekunstskole I 2014.

FAKTA:

LÆS også artiklen om deres seneste forestilling "My Body is a Barrel of Gunpowder" på webmagasinet Dans ONline på www.terpsichore.dk

---